

გუსტავ რადბრუხი და „სამართლის ფილოსოფიის“ ქართული თარგმანი

დიმიტრი გეგენავა*

I. შესავალი

სამართლის განვითარების ისტორიაში უამრავი გამორჩეული იურისტია, ვისაც სხვადასხვა გზითა და მოცულობით დაუტყვია კვალი სამართლებრივ აზროვნებაზე. თითოეულ მიმდინარეობასა და მიმართულებას თავისი გამორჩეული ლიდერი ჰყავს. რა თქმა უნდა, მათი შეხედულებები, მოსაზრებები და იდეები ყოველთვის არაერთგვაროვნად აღიქმება, რაც სრულიად ბუნებრივია ისეთ ეგოცენტრულ სივრცეში, როგორიც იურიდიული საზოგადოებაა. გუსტავ რადბრუხი ერთ-ერთი გამონაკლისი იურისტია, ვისაც პატივს სცემენ და განსაკუთრებულად აფასებენ როგორც კონტინენტურევეროპულ, ისე ანგლოამერიკულ სამართალში. იგი თვითმყოფადი იურისტია, ვინც არა მხოლოდ პროფესიული თვალსაზრისით, არამედ პიროვნულადაც აჩვენა ადამიანობის გამორჩეული მაგალითი და თამამად შეიძლება ეწოდოს „სამართლის ფილოსოფიის გერმანულენოვანი ბოლო კლასიკოსი“¹.

რადბრუხის შემოქმედება მრავალმხრივია და მოიცავს ნაშრომებს როგორც სისხლის სამართლის, ისე ზოგადი იურისპრუდენციის, სამართლის ფილოსოფიის, ინგლისური და ამერიკული სამართლის, პოლიტიკისა და ისტორიის მიმართულებით,² ასევე დიდი იუ-

* სულხან-საბა ორბელიანის უნივერსიტეტის პრორექტორი, პროფესორი, დავით ბატონიშვილის სამართლის ინსტიტუტის დირექტორი. orcid.org/0000-0003-3269-3924.

¹ გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: ოთარ გამყრელიძე 80, თბილისი, 2016, 67.

² Pock M.A., Gustav Radbruch's Legal Philosophy, St. Louis University Law Journal, Vol.7, No.1, 1962, 58.

რისტების ბიოგრაფიებს³. რაც შეეხება მის „სამართლის ფილოსოფიას“, იგი სამართლებრივი ლიტერატურის კლასიკაა, რომელიც ქრესტომათიულ ნაშრომად მიიჩნევა და დღემდე შთააგონებს იურისტთა თაობებს, განსაკუთრებით კი მათ, ვისაც სამართალი არა უბრალოდ ყოველდღიურობის ნაწილი ჰგონია, არამედ გაცილებით მაღალი და დიდი დანიშნულების სოციალური სისტემა, რომლის ამოსავალი იდეაც ადამიანი და თავისუფლებაა. „სამართლის ფილოსოფიის“ ქართული თარგმანის გამოცემა უაღრესად დიდი მნიშვნელობის მქონეა ქართული სამართლისთვის და უდავოდ გამორჩეული მოვლენაა, რომელიც სათანადო აღნიშვნასა და ყურადღებას იმსახურებს. სწორედ რადბრუხის, მის მოძღვრებასა და „სამართლის ფილოსოფიის“ ქართულ თარგმანს მიმოიხილავს სტატია და ცდილობს წარმოაჩინოს სამართლის აკადემიური კლასიკის ამ ნიმუშის მნიშვნელობა თანამედროვე ქართული სინამდვილისთვის.

II. გუსტავ რადბრუხი და მისი მოძღვრება

1. ევროპული სამართლის ფილოსოფიის განსხვავებული კლასიკოსი

გუსტავ რადბრუხი დაიბადა 1878 წელს.⁴ 1914 წელს კენისბერგის უნივერსიტეტში სისხლის სამართლის პროფესორად იწყებს მუშაობას, პირველი ომის შემდეგ გადავიდა კილში სრულ პროფესორად, 1926 წელს კი შეუერთდა ჰაიდელბერგის უნივერსიტეტის სამართლის ფაკულტეტს. მას ორჯერ ეკავა ვაიმარის რესპუბლი-

³ იგი ანსელმ ფოიერბახზე დაწერილი ფუნდამენტური ნაშრომის ავტორია (ალსანიშნავია, რომ წიგნი 1934 წელს ვენაში გამოიცა). იხ., გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: ოთარ გამყრელიძე 80, თბილისი, 2016, 64.

⁴ ფრიდმანი ვ., გუსტავ რადბრუხი, თ. ჯანიკაშვილისა და ლ. ლურსმანაშვილის თარგმანი, ჟურნ. „სამართლის მეთოდები“, N3, 2019, 3.

კის იუსტიციის მინისტრის თანამდებობა: 1921 წელს ჯერ კანცლერ ვირტის, მოგვიანებით კი სტრესემანის კაბინეტში.⁵

რადბრუხი მცირე ხნით სამართლის პრაქტიკაშიც იყო, თუმცა მალევე დაანება თავი, რადგან, მისივე სიტყვებით, სამართალი გლობალურად, ზოგად კონტექსტში გაცილებით აინტერესებდა და ხიბლავდა, ვიდრე მისი განკერძოებული გამოვლინებები.⁶ მის პიროვნებაში ერთმანეთს ეთავსებოდა რაციონალური გერმანელი იურისტი, შესაბამისი ცხოვრების სტილითა და ხელოვნების მოტრფიალე არაორდინალური ადამიანი.⁷ განსაკუთრებით უყვარდა ჰუმანიტარული მიმართულებები, ციციერონისეული და შემდგომში ალორძინების ეპოქის გაგებით, ასევე აღსანიშნავია მისი განსაკუთრებული სიყვარული ლათინურისადმი.⁸ აღნიშნული ნათლად იგრძნობა „სამართლის ფილოსოფიის ხუთ წუთში“, რომელიც იმდენად დიდ აზრს იტევს ხატოვნად და შემოქმედებითად გადმოცემულ რამდენიმე აბზაცში,⁹ რომ შეიძლება ეწოდოს პოეზია სამართალში.

1933 წლის 9 მაისს დაითხოვეს სამსახურიდან და ნაციტური ხელისუფლების პირობებში ფაქტობრივად აუკრძალეს უნივერსიტეტში სწავლება.¹⁰ ჰაიდელბერგის უნივერსიტეტიდან დათხოვნის შემდეგ რადბრუხი ერთი წელი ოქსფორდის უნივერსიტეტში იმყოფებოდა.

⁵ Pock M.A., Gustav Radbruch's Legal Philosophy, St. Louis University Law Journal, Vol.7, No.1, 1962, 57. აღსანიშნავია, რომ 1928 წელს მინისტრობა მესამეჯერაც შესთავაზეს, თუმცა თანამდებობაზე უარი თქვა. იხ., გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: ოთარ გამყრელიძე 80, თბილისი, 2016, 63.

⁶ Pock M.A., Gustav Radbruch's Legal Philosophy, St. Louis University Law Journal, Vol.7, No.1, 1962, 57.

⁷ გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: ოთარ გამყრელიძე 80, თბილისი, 2016, 57.

⁸ Wolf E., Revolution or Evolution in Gustav Radbruch's Legal Philosophy, Translated by M. Cowan, Natural Law Forum, Vol.3, 1958, 5.

⁹ იხ., რადბრუხი გ., სამართლის ფილოსოფიის ხუთი წუთი, დ. გეგენავას თარგმანი, ჟურნ. „სარჩევი“, N1-2(3-4), 2012.

¹⁰ გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: ოთარ გამყრელიძე 80, თბილისი, 2016, 64.

ფეზოდა კვლევითი მივლინებით.¹¹ ამ პერიოდში განსაკუთრებით დაინტერესდა ანგლოამერიკული სამართლითა და სამართლის ფილოსოფიით, რომელიც მის შედარებითსამართლებრივ კვლევებშიც აისახა.¹² მესამე რაიხის პოლიტიკასდმი თავისი პრინციპული და შეურიგებელი პოზიციების გამო იგი მიუღებელი იყო სამართლებრივ და პოლიტიკურ ასპარეზზე.

ნაცისტური რეჟიმის დასრულების შემდეგ რადბრუხი აღადგინეს ჰაიდელბერგის უნივერსიტეტში პროფესორის თანამდებობაზე და მეტიც, სამართლის ფაკულტეტის დეკანადაც მოუწია მუშაობა. მან შექმნა სამართლებრივი და იდეოლოგიური საფუძველი როგორც ნაცისტური რეჟიმის გასამართლებისთვის, ისე სამომავლოდ გარდამავალი პერიოდის მართლმსაჯულების სისტემის სახელმძღვანელო პრინციპების ჩამოსაყალიბებლად. ამ და უამრავ მიზეზთა გამო იგი ომისშემდგომი გერმანიის ბუნებითსამართლებრივი რენესანსის მცირე პერიოდის ლიდერად იქცა.¹³

უამრავ დაბრკოლებასთან ერთად მის ცხოვრებაში მრავლად იყო პირადი ტრაგედიებიც, რომელთაც გავლენა იქონიეს მის ჯანმრთელობაზე. იგი არცთუ ჭარმაგ ასაკში 1949 წლის 23 ნოემბერს გარდაიცვალა,¹⁴ თუმცა მოასწრო სამართალსა და თანამედროვე სამართლებრივ აზროვნებაზე შესამჩნევი კვალის დატოვება.

2. რადბრუხის მოძღვრება სამართალსა და სამართლიანობაზე

რადბრუხისეული სამართლის ფილოსოფია სამი ძირითადი მიმართულებით შეიძლება დახასიათდეს: 1. სამართლიანობას, სამართლებრივ უსაფრთხოებასა და მიზანშეწონილობას შორის გა-

¹¹ Paulson S.L., Radbruch on Unjust Laws: Competing Earlier and Later Views?, Oxford Journal of Legal Studies, Vol.15, 1995, 489.

¹² იხ., Radbruch G., Anglo-American Jurisprudence through Continental Eyes, Law Quarterly Review, Vol.52, No.4, 1936, 530-545.

¹³ იხ., Paulson S.L., Radbruch on Unjust Laws: Competing Earlier and Later Views?, Oxford Journal of Legal Studies, Vol.15, 1995, 489.

¹⁴ გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: ოთარ გამყრელიძე 80, თბილისი, 2016, 67.

დაუჭრელი ანტინომიურობა;¹⁵ 2. არსისა და ჯერარსის მეთოდოლოგიური დუალიზმი; 3. დემოკრატიის ფორმალური, ღირებულებებისადმი ნეიტრალური, სამართლებრივ-ტექნიკური კონცეფციის უარყოფა დემოკრატიის მორალური კონცეფციის სასარგებლოდ.¹⁶

რადბრუხი ნეოკანტიანურ-პოზიტივისტურ შეხედულებებს ავითარებდა.¹⁷ მან არსისა და ჯერარსის მეთოდოლოგიური დუალიზმი რელატივიზმს დაუკავშირა.¹⁸ მისთვის სამართალი, უპირველეს ყოვლისა, კულტურული ფენომენი¹⁹ და სინამდვილეა, რომელიც სრულად უკავშირდება სამართლებრივ ღირებულებებსა და სამართლის იდეას.²⁰ აღსანიშნავია ისიც, რომ ნორმატივისტებისგან განსხვავებით, იგი სამართალს სხვა სისტემებისგან, მათ შორის, პოლიტიკისგან, განყენებულად არ აღიქვამს, მეტიც, მისივე სიტყვებით: „სამართლის მეცნიერება არ უნდა გათავისუფლდეს პოლიტიკისგან, რამეთუ ერთ დღეს პოლიტიკამ არ ისურვოს სამართლის მეცნიერებისგან გათავისუფლება“²¹. რადბრუხისეულ სამართლის ფილოსოფიას სისტემატურ რელატივიზმად, მატერიალისტურ პოზიტივიზმად ან განმანათლებლობის რაციონალიზმად მოიხსენიებენ.²²

ზეპოზიტიური ნორმების შესახებ კონცეფცია მან ჯერ კიდევ 1906 წელს წამოაყენა.²³ ამან მნიშვნელოვანწილად განაპირობა

¹⁵ Bix B.H., Radbruch's Formula and Conceptual Analysis, *American Journal of Jurisprudence*, Vol.56, 2011, 47.

¹⁶ Wolf E., *Revolution or Evolution in Gustav Radbruch's Legal Philosophy*, Translated by M. Cowan, *Natural Law Forum*, Vol.3, 1958, 2.

¹⁷ გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: *ოთარ გამყრელიძე 80*, თბილისი, 2016, 58.

¹⁸ Paulson S.L., *Radbruch on Unjust Laws: Competing Earlier and Later Views?*, *Oxford Journal of Legal Studies*, Vol.15, 1995, 490.

¹⁹ რადბრუხი გ., სამართლის ფილოსოფია, გ. ჯიმშელაძის თარგმანი, გ. რადბრუხის რედაქტორობით, თბილისი, 2022, 17, 44, 53.

²⁰ იქვე, 44.

²¹ გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: *ოთარ გამყრელიძე 80*, თბილისი, 2016, 63.

²² Wolf E., *Revolution or Evolution in Gustav Radbruch's Legal Philosophy*, Translated by M. Cowan, *Natural Law Forum*, Vol.3, 1958, 15.

²³ იქვე, 5.

კიდევ სამართლის ფილოსოფიის მისეული ხედვა. სამართლებრივი პოზიტივიზმსა და ნატურალიზმს შორის ბალანსის ძიებამ რადბრუხი, საბოლოო ჯამში, სამართლიანობამდე მიიყვანა,²⁴ რომელიც, მისი აზრით, არის კიდევ სამართლის იდეა.²⁵ სამართლიანობისადმი მის დამოკიდებულებაზე ნათლად მეტყველებს საკუთარი ხელით გაკეთებული მინაწერი „სამართლის ფილოსოფიის“ საკუთარ ეგზემპლარზე: „სამართლიანობა და არა მიზანშეწონილობა არის სამართლის იდეალი“.²⁶

განსაკუთრებული აღნიშვნის ღირსია „კანონიერი უმართლობა და ზეკანონური სამართალი“²⁷, რომლითაც რადბრუხმა შეაჯამა თავისი სამართლის ფილოსოფია და დაასრულა ფორმულის კონცეფცია. რადბრუხის ფორმულა და სამართლის მისეული გაგება ეფუძნება იმას, რომ ხალხი შეიძლება არ მოელოდეს სამართლებრივი სისტემის უპირობო და სრულ სამართლიანობას, თუმცა უნდა ჰქონდეს მოლოდინი იმ მინიმალური სამართლიანობისა, რომელიც „სამართლებრივის“ იდეისგან მომდინარეობს.²⁸ რადბრუხის ფორმულა ორი ნაწილისგან შედგება: სამართლებრივ უსაფრთხოებასა და სამართლიანობას შორის კონფლიქტი პირველის გამარჯვებით სრულდება, რადგან დავა უნდა გადაწყდეს სწრაფად, ეფექტიანად, ხოლო კონფლიქტის იმ შემთხვევებში, როდესაც პოზიტიური სამართლის სახელით ქმედებები გაუმართლებელ, უკიდურეს ზღვარს აღწევს, უნდა გაიმარჯვოს ბუნებითმა სამართალმა.²⁹ უკიდურესად უსამართლო კანონებს არ უნდა ჰქონდეს სამართლებრივი ძა-

²⁴ გამყრელიძე ს., გუსტავ რადბრუხი – მეცნიერი და მინისტრი, წიგნში: ოთარ გამყრელიძე 80, თბილისი, 2016, 60.

²⁵ რადბრუხი გ., სამართლის ფილოსოფია, გ. ჯიმშელაძის თარგმანი, გ. რადბრუხის რედაქტორობით, თბილისი, 2022, 45.

²⁶ Wolf E., *Revolution or Evolution in Gustav Radbruch's Legal Philosophy*, Translated by M. Cowan, *Natural Law Forum*, Vol.3, 1958, 13.

²⁷ იხ., რადბრუხი გ., კანონიერი უმართლობა და ზეკანონური სამართალი, დ. გეგენავას თარგმანი, „სამართლის ჟურნალი“, N2, 2012, 247-249.

²⁸ Bix B.H., *Radbruch's Formula and Conceptual Analysis*, *American Journal of Jurisprudence*, Vol.56, 2011, 50.

²⁹ იხ., *Corpus Juris*, წიგნი I, სამართალმცოდნეობის საკითხები, დ. გეგენავას რედაქტორობით, თბილისი, 2015, 31. ხუბუა გ., სამართლის თეორია, მე-2 გამოცემა, თბილისი, 2015, 45-46.

ლა და შესაბამისად, არ უნდა გამოიყენებოდნენ სამართალშეფარდებისას.³⁰ რადბრუხი სამართალშემფარდებელზეა ორიენტირებული და არა კონცეპტუალურ საკითხზე, რომელიც უნივერსალური იქნება ნებისმიერი სამართლებრივი წესრიგის პირობებში.³¹ იგი აქტუალურია გარდამავალ რეჟიმებში და განსაკუთრებით მოსამართლეებისთვის, რომელთაც ორ სხვადასხვა პერიოდში უწევთ სამართალშეფარდება.³² რადბრუხის ფორმულას არაერთი გამოხმაურება მოჰყვა,³³ იგი იქცა ჰარტი-ფულერის დებატების ცენტრალურ საკითხად,³⁴ აისახა როგორც სხვადასხვა ქვეყნის ეროვნულ, ისე საერთაშორისო სასამართლო პრაქტიკაში.³⁵

III. „სამართლის ფილოსოფია“ ქართულად

„სამართლის ფილოსოფია“ რადბრუხის სიცოცხლეში სულ სამჯერ გამოქვეყნდა: პირველად 1914 წელს, მეორედ უცვლელად – 1922 წელს, საბოლოოდ კი – 1932 წელს.³⁶ მიუხედავად იმისა, რომ არაერთხელ შესთავაზეს, მან უარი თქვა წიგნის ხელახალ, გადა-

³⁰ Bix B., Robert Alexy, Radbruch's Formula, and The Nature of Legal Theory, *Rechtstheorie*, Vol.37, No.2, 2006, 142.

³¹ იქვე, 140-141; Bix B.H., Radbruch's Formula and Conceptual Analysis, *American Journal of Jurisprudence*, Vol.56, 2011, 53;

³² იქვე, 51.

³³ იხ., ფრიდმანი ვ., გუსტავ რადბრუხი, თ. ჯანიკაშვილისა და ლ. ლურსმანაშვილის თარგმანი, *ჟურნ. „სამართლის მეთოდები“*, N3, 2019, 1-2; ლოლაძე ბ., ჰერბერტ ჰარტის მიერ რადბრუხის ფორმულის კრიტიკა, *ჟურნ. „საკონსტიტუციო სამართლის მიმოხილვა“*, N7, 2013, 24-35.

³⁴ Bix B.H., Radbruch's Formula and Conceptual Analysis, *American Journal of Jurisprudence*, Vol. 56, 2011, 48. უშუალოდ დებატები იხ., Hart H.L.A., Positivism and the Separation of Law and Morals, *Harvard Law Review*, Vol.71, No.4, 1958, 593-629; Fuller L.L., Positivism and Fidelity to Law – A Reply to Professor Hart, *Harvard Law Review*, Vol. 71, No. 4, 1958, 630-672.

³⁵ მაგალითად იხ., BVerfGE 95, 96; Streletz, Kessler and Krenz v. Germany [ECtHR], App. Nos. 34044/96, 35532/97 and 44801/98, 22 March 2001.

³⁶ Pock M.A., Gustav Radbruch's Legal Philosophy, *St. Louis University Law Journal*, Vol.7, No.1, 1962, 58; Wolf E., Revolution or Evolution in Gustav Radbruch's Legal Philosophy, Translated by M. Cowan, *Natural Law Forum*, Vol.3, 1958, 3.

მუშავებულ გამოცემაზე, რადგან იგი დასრულებულად მიაჩნდა და არ სურდა რაიმე ცვლილების შეტანა.³⁷ 1948 წელს რადბრუხმა თავისი ორი სტუდენტის თანამონაწილეობით გამოაქვეყნა „შესავალი სამართლის ფილოსოფიაში“, რომელსაც პრინციპულად დაურთო სახელწოდებაში „შესავალი“, რათა არ გაეიგივებინათ წიგნი „სამართლის ფილოსოფიასთან“.³⁸ ამ უკანასკნელის საბოლოო, მეოთხე რედაქცია მის ერთ-ერთ საუკეთესო მოსწავლეს, ერიკ ვოლფს ეკუთვნის, რომელმაც „სამართლის ფილოსოფია“ 1950 წელს გამოსცა.³⁹ ვოლფმა არაერთი მნიშვნელოვანი და სასარგებლო კომენტარი დაურთო გამოცემას, რითაც მნიშვნელოვნად გაამდიდრა და შეავსო წიგნი.

ქართული სამართლებრივი ლიტერატურა არაა განებივრებული აკადემიური ნაშრომების სიმრავლით, მით უმეტეს, ძალზე იშვიათად ქვეყნდება სამართლის კლასიკას მიეკუთვნებული ტექსტები. რადბრუხის „სამართლის ფილოსოფიის“ ქართულენოვანი გამოცემა არა მხოლოდ იმითაა გამორჩეული, რომ იგი თანამედროვე სამართლის ე.წ. სავალდებულო საკითხავთაგანია, არამედ იმითაც, რომ მისი შინაარსი, ისევე როგორც ავტორი, თანამედროვე საქართველოსთვის მეტად აქტუალურია. ძალზე ხანგრძლივი პოსტ-საბჭოთა პერიოდისთვის არაფერი ისე მნიშვნელოვანი არაა, როგორც სამართლიანობაზე ორიენტირებული აკადემიური ლიტერატურა, რომელიც სწორი ღირებულებებისა და ღირებულებითი წესრიგის ჩამოყალიბებას შეუწყობს ხელს. როგორც თავად რადბრუხი აღნიშნავდა, „სამართალი ინდივიდს უნდა ემსახურებოდეს – სამართალმა შესაძლებელი უნდა გახადოს ინდივიდუალური ზნეობრიობა – სამართალმა ხელი უნდა შეუწყოს ინდივიდუალური თავისუფლების უზრუნველყოფას – რამდენადაც ეს შესაძლებელია“⁴⁰.

³⁷ Wolf E., *Revolution or Evolution in Gustav Radbruch's Legal Philosophy*, Translated by M. Cowan, *Natural Law Forum*, Vol.3, 1958, 3.

³⁸ იქვე.

³⁹ Pock M.A., *Gustav Radbruch's Legal Philosophy*, *St. Louis University Law Journal*, Vol.7, No.1, 1962, 58.

⁴⁰ რადბრუხი გ., სამართლის ფილოსოფია, გ. ჯიმშელაძის თარგმანი, გ. რადბრუხის რედაქტორობით, თბილისი, 2022, 83.

გამოცემის მასშტაბისა და მნიშვნელობის, ასევე იმის გათვალისწინებით, რომ ნაშრომი გერმანულადაა შესრულებული, მისი თარგმნა ძალიან რთული საქმეა. ასეთი დონის წიგნის თარგმნისას გასათვალისწინებელია უამრავი ნიუანსი, რომელიც ენობრივ წინააღმდეგობებთან ერთად, სამართლისა და ფილოსოფიის ცნებათა სიუხვესაც უკავშირდება. მიუხედავად ყველა დაბრკოლებისა, შეიძლება ითქვას, რომ „სამართლის ფილოსოფიის“ ქართული თარგმანი შესანიშნავად გადმოსცემს რადბრუხის სათქმელს ქართულ ენაზე, რაც მთარგმნელის, გიორგი ჯიმშელაძის პროფესიონალიზმის დამსახურებაა. რადბრუხისეული სტილის, შემოქმედებითობისა და პოეტურობის შენარჩუნება ნამდვილად საპასუხისმგებლოა: არ უნდა დაიკარგოს ტექსტის შინაარსობრივი მხარე, ამასთან, უნდა იგრძნობოდეს ორიგინალის ავტორისათვის დამახასიათებელი სიღრმე და უნიკალური სიმსუბუქე, რითაც გუსტავ რადბრუხი ნამდვილად გამოირჩეოდა. ქართულენოვანი გამოცემის სამეცნიერო რედაქტორია გიორგი მესხი, რომლის წვლილიც ასევე დიდია ტექსტის აკადემიურ სისუფთავესა და ორიგინალთან შესატყვისობაში.

2022 წლის ქართულენოვანი გამოცემა პირველია და მას ბუნებრივად უნდა მოჰყვეს მეორე გამოცემა, რომელშიც გამოსწორდება უმნიშვნელო ტექნიკური ხარვეზები, გაიმართება სტილისტურად, თუმცა ეს ყოველივე სულაც არ აკნინებს წიგნის შინაარსობრივ მხარესა და თარგმანის სიზუსტეს. თარგმანი უდიდეს მისიას ასრულებს: უამრავ ადამიანს (არა მხოლოდ იურიდიული საზოგადოების წარმომადგენელს) შესაძლებლობა ექნება, ქართულად ეზიაროს სამართლებრივ კლასიკას, ეს კი აღნიშვნის ღირსია არა მხოლოდ მკითხველის, არამედ გაცილებით ფართო, სახელმწიფოებრივი მასშტაბითაც, ვინაიდან სამართლებრივი კულტურა იმითაც ფასდება, თუ რაოდენ ბევრი ღირებული აკადემიური ნაშრომის გაცნობა შეიძლება ამ სამართლებრივი სისტემის ოფიციალურ სამუშაო ენაზე.

IV. დასკვნის ნაცვლად

სამართალში, თვით სამართლის ფილოსოფიაშიც კი ვერ მოიძებნება ბევრი, ვისაც როგორც თავისი შეხედულებებით, ისე ცხოვ-

რების წესით დაუმტკიცებია სამართლებრივი იდეალების ერთგულება. ეს ძალზე სამწუხაროა და კიდევ უფრო ამძაფრებს იმ ფესვგადგმულ სტერეოტიპებს იურისტებსა და სამართალზე, რომლებიც საქართველოში დღემდე არცთუ უსაფუძვლოდ არსებობს. ამ პირობებში გუსტავ რადბრუხისა და მისი აკადემიური შემოქმედების გახსენება გარკვეულწილად შემოძახილია, ერთგარი სურვილი, სამართალმა და მისმა წარმომადგენლებმა ღირებულებებსა და ღირებულებითი წესრიგის დამკვიდრებაზე იზრუნონ.

„სამართლის ფილოსოფიის“ ქართული თარგმანი ბევრისთვის შთაგონების წყაროდაც იქცევა და სრულიად შესაძლებელია მან პრაქტიკული წვლილი შეიტანოს საქართველოში სამართლებრივი სახელმწიფოს შენებისა და სამართლებრივი კულტურის განვითარების საქმეში. ამ თარგმანით მხოლოდ და მხოლოდ მცირე კარი იღება სამართლის კლასიკის უკიდევანო სივრცეში, რომელშიც თავისი განსაკუთრებული ადგილი უკავია გუსტავ რადბრუხს – ევროპული სამართლის ფილოსოფიის ყველასგან განსხვავებულ და გამორჩეულ კლასიკოსს.

GUSTAV RADBRUCH AND GEORGIAN TRANSLATION OF “PHILOSOPHY OF LAW”

Dimitry Gegenava*

Gustav Radbruch is one of the most extraordinary and popular legal philosophers, who represents German school, but he cannot be named typical German lawyer. His understanding of law and justice inspired many generations of lawyers in all over the world. Radbruch's formula played very important role in the development of the legal thought in twentieth century.

His “Philosophy of Law” has been translated to Georgian by Giorgi Jimsheladze and published in 2022 (Edited by Giorgi Meskhi). Article overviews Radbruch's personality and his works, also discusses Georgian translation of the book.

Keywords: Radbruch, Philosophy of Law, Radbruch's Formula, Georgian Translation of Radbruch.

* Vice Rector, Professor at Sulkhan-Saba Orbeliani University, Director of Prince David Institute for Law. orcid.org/0000-0003-3269-3924.